

**ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ВИДЕО КАДРИ ПРЕЗ ОБЕКТИВА НА АРТ АНИМИРАНАТА  
КЛАСНА СТАЯ**

Мария Николаева Николова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, София

**EDUCATIONAL VIDEO FOOTAGE THROUGH THE LENS OF THE ART ANIMATED  
CLASSROOM**

Mariya Nikolaeva Nikolova

Sofia University „St. Kliment Ohridski“, Sofia

*\* Статията е резултат от работата по проект на тема „Апробация на формати от арт анимационния подход с учители, студенти и ученици от началното училище“ с номер 80-10-213/06.05.2020 г., финансиран от средствата, отпуснати целево от държавния бюджет на СУ „Св. Климент Охридски“ за научни изследвания през 2020 г.“*

**Abstract:** The article presents a unique, unusual and original experience of educational practice based on the innovative axioms of art animation in education designed to achieve educational goals. The analysis treats of a variety of concepts and trends in the application of video clips and educational videos footage in the classroom to achieve high-order goals – levels of analysis, synthesis and evaluation of the cognitive taxonomy of Benjamin Bloom.

The text considers an attractive training practice for creating video production by the trainees, presented as an original composition of creative and conceptual design; learning content – conceptual selection and technical implementation – role entry, frame dynamics, synchronization, processing and editing.

The analytical exposition sheds light on the learning effects for the students involved in the art animated learning process. Methodological recommendations are made for the application of specific formats of art animation in education, in particular the production of video footage to achieve educational goals.

**Keywords:** education, animation, creators, art activities, educational videos

**Изкуство вдъхновено от Наука**

До началото на ХХ век науката и изкуството се намират в енергично, деятелно и синергично съприкосновение помежду си. Доказателство за това е наследството на велики откриватели, изобретатели, философи и творци като Декарт, Сократ и Аристотел, Леонардо да Винчи, Албрехт Дюрер, Лев Толстой, Робин Дж. Колингуд, Микеланджело Буанароти и много други. През вековете изкуството преследва, предизвиква и намира своя източник на вдъхновение в науката.

Днес, началото на ХХI век интердисциплинарността се завръща. Уединението и изолацията на науката, на сложните и комплексни теории, не е наложително. Тъкмо обратното – все по-често се търсят и откриват допири между учени и творци; между архитекти, инженери, математици и физици, микробиолози и биохимици, историци и философи, психолози и педагози; и художници, артисти, скулптори, актьори, поети, аниматори, дизайнери и фотографи.

Колкото повече съзираме, наблюдаваме и вникваме в природата и нейните форми, толкова повече долавяме, откриваме и разпознаваме научните закономерности, от природните, от социалните и хуманитарните, а и от приложните науки.

**Симбиозата „Наука – Изкуство“**

Най-значимите научни открития са резултат от неизмеримия интерес на учени и изследователи, които внимателно, търпеливо и упорито провеждат поредици от наблюдения и експерименти в природата, в заобикалящият ги свят, допускаяйки фантастични предположения, свързвайки необединими диаметралности. Тези открития често са продукт от дълъг процес на изследване на контрастите и полярностите в природата – на явления, обекти, събития, феномени, особености, процеси и пр., осезаеми или не от изследователските сетива, но значими за съвременния свят и неговото функциониране.

В универсалният международен диалог традиционно науката и изкуството се разглеждат като диаметрални области на човешката дейтелност. Въпреки това много научни открития са вдъхновени от изкуството, а в същото време безброй творци вплитат науката в своите творби. „Вероятно общото между науката и изкуството е, че и двете отговарят на стремежа на хората към красота в най-широкия смисъл на думата“<sup>1</sup>

Взаимната експанзия между научното познание и това на изкуството създава многообразие от неочаквани тактики и подходи към съвременността, към обществото, към социума, дори към отделния човек, определян като „многоаспектна, комплексна фигура, непрекъснато еволюираща и възможна, достъпна за изследване и опознаване, мислена единствено като интердисциплинна. Интердисциплинността като начин на синтетично познание изисква не само един проблем да се разглежда от различни гледни точки и чрез различни подходи, но и самото явление да се мисли и види като различно, като явяващо се в различни модуси“, пише проф. Рашева-Мерджанова.<sup>1</sup>

Предложените за дискусия в научната литература особени и специфични понятия, които описват този интердисциплинарен, многомерен и синергетичен феномен са повече от любопитни. Все по-често учени и творци ангажират мислите и създанието си със „синергия на ценности“, „синергия в образователното съдържание“, „проекции на синергията наука/изкуство в културно-образователния диалог“ [1].

Консолидацията, интеграцията и необикновения синтез предлагат разширяване и уголемяване на траекториите, там където непоколебимата, педантична и взискателна систематизация на познанието се позиционира. Обективната, реалната, рационалната и логична материя е естествена и единствена за познанието. То търси, предполага, намира, съмнява се, апробира, доказва и аргументира. Разполага се в особената непреклонна действителност на закономерности, знаци, понятия и закони, на формули, уравнения и цифри, на принципи, функции, структури, мрежи и системи. Поражда и синхронизира разбирането за всички видими и невидими неща около нас, моделира схващания, гледища и концепции и създава комфорт. Генерира удобството от онази проникателност, прозорливост и проникновение на съществуващото, за да продължи напред, в отсъствие на чувствата и на емоциите.

Изкуството от своя страна, позиционирано диаметрално, умело координира и интегрира „обективно-субективното; емоционално-чувственото, иманентното с действително съществуващото, видимото и невидимото“<sup>2</sup> Вътрешното вълнение, субективно възприемано като хармонично съпреживяване на обективността на зрителя в изкуството се характеризира с особена чувственост, вълнообразно обогатяваща се с пъстрота от образи, звуци, форми и цветове. Всичко това създава емоционално обогатени възможности за потенциално придобиване на специфично знание – лично, интимно, значимо.

Емпиричните данни, анализите, фактите, причинно-следствените връзки и рационалното са част същността на науката. Интуитивното, ирационалното, фантазното, шеговитото и въображаемото, игровото и илюзорното, идеалистичното, мечтаното и творческото вдъхновяват и са част от същността на изкуството. Но дали могат да бъдат разделени двете полюсни категории? Възможно ли е да видим, опознаем, разберем, преживеем, почувстваем, изследваме и живеем ако синергията между тях не съществува?

Изкуството и науката предлагат различни средства, стратегии и механизми на познанието и все пак се обединяват, сплотяват и сливат, стремейки се към идентична, тъждествена стойност посветена на уникалността и изключителността на знанието, към което всеки се стреми. Пресечната точка се търси в обединението на субективната и обективната действителност. Диалогичността поражда истина, която не може да бъде открита нито само в науката, или само в изкуството. Истина, разглеждана като значима за разбирането на света, себе си и другите.

Тук възниква въпросът: Възможно ли е спояването на науката и изкуството в процеса на обучение в класната стая на началното училище? Могат ли науката и изкуството да намерят своята пресечна точка в едно и също, едноактно педагогическо взаимодействие? А каква би била формата?

Сегашната образователна система в национален, международен и световен мащаб поставя приоритетите си около рационалността на научното познание. Резултатите от обучението се измерват със стандартизираните методики определящи успеваемостта както на учениците, така и цялостно на системата. Тези методики, често включват въпроси относно познанието за факти, събития, явления, случки и личности. Тази системност по-рядко включва ирационалното. Далеч по-трудно се измерват емоциите и чувствата в процеса на обучение. Приоритизира се трайното овладяване на социални и емоционални умения и компетентности от учениците, но много по-рядко се измерват от нормативите, значими в държавната документация, регламентираща качеството на образованието.

<sup>1</sup> Bankova, D. Naukata i izkustvata v kulturno-obrazovaten sintez. KSI Transactions on KNOWLEDGE SOCIETY <http://tksi.org/SUB/papers/1-2/1-2-29.pdf>

Не малка част от общността на българските учени определят като актуален проблемът за създаването на положителен, емоционален образ на науката. През призмата на множествен анализ на поредица от изследвания, техните резултати и изводи от натрупаните данни учениците констатирали, че учениците демонстрират понижен интерес към обучение и професионална реализация в областта на науката и технологиите. Аналитичните проучвания на множество проектни разработки изследващи нагласите и интереса на учениците към науката (проекти като YOSCIWEB; ESERA (European Science Education Research association); IOSTE (International Organization for science and Technology Education); IRIS (Interest and Recruitment in Science); ROSE (Relevance of Science Education и други) установяват, че „общата представа на учениците за науката, преподавана в училище, е негативна“. „Проблемът за облика на науката сред децата е застъпен в българската научна литература. Съществуват множество и значими изследвания, свързани със значението на научната популяризация пред широка аудитория“ [2].

Обезпокоителната липса и дефицити в интересите и нагласите на учениците към науките поражда неотложност в работата учени, изследователи и теоретици и творци и практики, в интердисциплинарен контекст. Опитите за възраждане и регенерация на интересът към науката продуцират разнообразие от предложения – от атрактивни техники и прийоми, до цялостни модели, формати и системи одухотворяващи, оживяващи педагогическото взаимодействие в процеса на обучение, обединявайки наука и изкуство в конкретни дейности. Тук възниква въпросът до колко конкретното им приложение от учителите в класната стая на началното училище е осмислен, планиран, целенасочен, добре управляван и фасилитиран процес? Дали забавлението не взема връх, изтласквайки обучението в ъгъла? Отговорите на тези въпроси пораждаат необходимост от инициране на допълнителни обучения и квалификации на учителя, създаване на специфични програми във висшите училища, подготвящи педагогически кадри, интегриращи в голяма степен интердисциплинарността, търсещи пресечната точка на наука и изкуство, с установен баланс между практика и теория, между рационално и ирационално. Всичко това е началото на друга тема, добра основа за друга разработка, обект на друг размисъл.

В продължение на настоящата работа се представят за дискусия възможностите на образователните видео кадри, тяхното продуциране и популяризиране за повишаване на интерес на учениците от начална училищна възраст към науките (природни, социални и хуманитарни и приложни) и постигане на цели на обучението от по-висок порядък.

### Наука и Класната стая

Науката често се разглежда като трудно разбираема от учениците поради абстрактността на основните ѝ идеи. Ако помолим което и да е дете да я опише с три думи, най-вероятно част от тях биха били „скука“, „трудно“, „далечно“, „тежко“, „напрегнато“, „досадно“ или „сложно“. Как да преобърнем, да трансформируем и преустроим тези негативни нагласи? Как да превърнем науката в „ценна“, „лесна“, „важна“, „значима“, „необходима“, „релаксираща“ дори и „забавна“?

Отдалечеността на теоретичните знания придобити от учениците в конвенционалната класна стая, отделянето им от реалния свят води децата към множество съмнения относно тяхната приложимост. Последниците от това често са загуба на интерес, намаляване на мотивацията за учене, дефицит на вниманието и разпиляване на любопитството. Знанията придобити в един по-различен, странен и необичаен контекст, обаче, намалява скептицизма, понятията се идентифицират като смислени, логични, значими и вълнуващи. С други думи децата си отговарят на въпроси, които всеки от нас, все някога си е задавал „За какво трябва да уча това? Къде ще ми потрябва?“.

„Познанието“ или познавателните конструкции (науката) не могат да бъдат разглеждани отделно от „Афекта“, чувствата, емоциите, ценностите (изкуството). Пресечната точка тук е интересът. Оперирането с предизвикателни стимули, които да провокират у ученикът склонност и стремеж, ентусиазъм в желанието си за опознаване на науката се разглежда като приоритет в модерната класна стая. В нея ученикът, неговото любопитство, изследователство и лични експерименти са във фокуса на процеса на обучение. Откривателството носи едно особено вълнение и напрежение, което вдъхновява човека. Стимулирането на откривателство в класната стая на началното училище е могъщ инструмент за превръщане на познанието в лично значимо, поради борбата за придобиването му. Обагрено от вълненията, перипетиите, предизвикателствата, успехите, изпитанията, затрудненията, късметът, напредъкът, триумфът, щастието, усмивките и приятелите, то (знанието) става истинно, видимо, преживяно и почувствано, става ценно и добре пазено от откривателя си (ученика).

Обикновено науката не фигурира в списъка на интереси на учениците поради затруднението им да намерят перспектива и приложение на изучаваните теории, концепции и термини в реалния живот, там

където живеят, играят, разхождат се, срещат „истински“ предизвикателства. Тази негативна нагласа се заражда поради случващото се днес в класната стая, където учениците четат и слушат за откритията, направени от учени в миналото, или пък пресъздават експерименти, за да илюстрират научните концепции, но някак отстранени. Създава се усещането за отчужденост, отделеност, откъснатост на учащият от реалното научно изследване и вълнуващата работа на професионалния учен. [3] Christopher Andersen предлага брилянтен пример, аргументирайки последното твърдение, а именно: „Устното обяснение за каране на колело има малко значение, докато детето не седне на седалката и не завърти педалите“. Авторът дава препоръка – „колкото по-отблизо учебните дейности наподобяват тези на професионалния учен, толкова по-автентично и научно значимо ще бъде обучението“. Изследователят твърди, че предимства за разполагане на обучението в автентичен контекст са многобройни.

Основните стремежи в класната стая на съвременното се характеризират с целеустременост към придобиване на знания, които да носят високи цифрови резултати или с други думи – високи оценки. В лабораторията на ученият, обаче търсенето на знания и стремежа към познание е свързан с решаване на проблеми, изграждане на обяснения за явления и задоволяване на интелектуалното и изследователско любопитство. Стимулирайки учениците към откривателство, трансформирайки ги дори и за малко в учени „наужким“ те ще изградят лично, субективно и значимо отношение, поемайки ангажимент към обучението. [3]

„Видео кадрите могат да предложат визуално презентирани абстрактни теории и научни концепции“. [4]

### **Арт анимираната класна стая**

Арт анимираната класна стая включва обучаваните в „образователно оживяване (анимиране) на факти, процеси и дейности подобни на действителните т. е. с неустановена и неясна истинност и в такива с установена като истинна научна фактологичност и процесуалност“ [5]. В арт анимираната класна стая се създава реално усещане за „даване на живот“ на изучаваните понятия, феномени, сложни и многокомпонентни концепции. В този уникален контекст се анимират елементи на образователното съдържание. Пребивайки в тях обучаемите придобиват и преработват своите истински и истинни преживявания, но за свои цели, стимулирани от обучаващият към критично и креативно мислене.

Арт анимираната класна стая използва „съвременното изкуство като среда, за да се осъществи преживелищно ориентирано обучение“ [5]. Арт анимираната класна стая интегрира в практиката си „образователни техники, практики и феномени основани на три глобални проекта – „Сценичен ролево-поведенчески рефлексивен формат“, „Картинен визуално-образен мултисензитивиращ формат“ и „Събитийно-развлекателен формат в отворена формираща среда“ [5].

Образът се разглежда като основен съдържателен компонент в арт-анимацията от авторът на концепцията. Образът се реализира като анимиран „заради различните му ролеви превъплъщения чрез образователно целенасочени анимирани техники, етюди, игри, драматизации и сценични пространства“ [5]. А те се представят първо като „графично фасилитиращи образователния процес образи, представяни като анимирани илюстрации, графики, чертежи, таблици, структури, карти, картини, фотографии и произтичащите от тях книги, учебници, комикси, табла и други визуални образователни ресурси“. Второ като „преживелищно обогатяващи образователния процес образи, представяни като роли и произтичащите от тях анимирани образователни драма техники, драма етюди, процес – драма, образователна драма, ролеви игри, образователен театър“. И трето като „мултисензорно ориентиращи образователния процес образи, проектирани в анимирани учебни пространства и произтичащите от тях анимирана учебна среда, арт-инсталации и анимирани учебни ресурси“ [5].

Планираното, организираното и реализираното обучение основано на принципите на арт анимационния подход в образованието се базират на симбиозата, синергията, взаимодействието и партньорството между рационалното и ирационалното, между емпиричното и интуитивното, между науката и изкуството. Въвлича целенасочено и планирано обучаемите в „неструктурирани и небалансирани поредици от педагогически взаимодействия“ [5], отрежда им роли, които олицетворяват едновременно Ученият и Актьорът. „Оживява (анимира) педагогическото...“ [5].

Основен фокус в настоящата статия са образователните видео кадри проектирани в арт анимиран обучителен процес. Те се разглеждат като прототип приложим при такава организация на процеса на обучение, която се изгражда на основата на Картинния визуално-образен мултисензитивиращ формат.

Образователните видеоклипове се дефинират във все повече напоследък научни литературни източници [3], [4], [5], [6], [7] като безценен инструмент в обучение проектирано за приложение в арт аними-

рана класна стая, тъй като подпомагат възприемането, разбирането, приложението, анализът, синтезът и оценката на изучаваните понятия. „Възможностите за отложено гледане, т.нар. „пауза“ или за повторение на видео дават на зрителя-обучаем шанс да се учи със собствено темпо, нещо, което традиционната класна стая не може да предложи“ [7] „Включването на обучаваните в арт анимиран процес по създаване на сложен креативен продукт (кратка видео продукция) изисква специфични усилия от тяхна страна. Интеграцията на словесното и изобразителното представяне не е лесна задача.“<sup>3</sup>

Експозиция от следващите редове ще разгледа продуцирането на образователни видео кадри като предизвикателство пред обучаемите. Творческо и аналитично. Акурантно и хаотично. Окриляващо и дръзко.

Арт анимираната класна стая е конструктивистка. Обучаемият играе главната роля. Тя съществува заради неговото познание, заради неговото разбиране, лично значимото. Окуражава. Инициира. Насърчава. Ентусиазира. Стимулира. Подбужда. Вдъхновява.

В арт анимираната класна стая обучаемите са не само потребители, зрители на специално подбрани от учителите, своите учители, образователни видеа, клипове или друг вид видео кадри, създадени от някой друг. Тук те са създателите. Те са творците. Изобретателите. Дори и експериментатори. Арт анимираната класна стая „играе с учениците и ги забавлява, но само за да проникне по-дълбоко в същността на научно формулираните проблеми и да повиши мотивацията за търсене на нови знания“ [5].

Целта на настоящия работа е да представи атрактивна обучителна практика по създаване на видео продукция от обучаваните, презентирана като оригинална композиция от творчески и идеен дизайн; учебно съдържание – понятийно селектиране и техническо изпълнение – влизане в роля, динамика на кадъра, синхронизация, обработка и монтаж. Важно за изследването е да се проучат обучителните ефекти за учениците, включени в арт анимиран обучителен процес.

#### **Образователни видео кадри**

Традициите в приложението на видео кадри за целите на обучението са дългогодишни. Тяхната достъпност обаче в последните години се променят главоломно. Днес документалните и научно-популярните филми, филмови етюди и обучителни видеоклипове могат да бъдат намерени в разнообразие от онлайн платформи като YouTube, **Daily Motion, Maker Studios, Viddler**, Vimeo и много други. Също така форматът на видео кадрите е драстично променен, поради новите технологични възможности, които позволяват запис на звук и картина, едновременно с използването на софтуер или приложение на 3D модели, с цел разказване на някаква (вкл. образователна) история. Онлайн средата създава онова усещане, едновременно за свобода в изявата на мисли, идеи и умения и в същото време достъпност до познанието от всеки, заинтересуван или случайно попаднал на споделеното видео съдържание. Видеоклиповете са достъпни по всяко време на всяко мобилно устройство, което създава неограничени и изключителни възможности за обучението в и извън класната стая и учебната аудитория.

За целите на настоящата работа терминът „видео кадри“ обозначава всички „медийни файлове, които се разпространяват чрез цифров формат през интернет с помощта на персонални компютри или мобилни устройства“.<sup>3</sup>

Специфичните характеристики на видео кадрите обогатяват тяхната комуникационна и обучителна ефективност. „Техниките за фокусиране, редактиране, кадриране на снимки, ъгли на камерата, звук и други“ помагат на експертът, а и обучаемите, да създадат и разпространят внушително послание. Тези техники също създават атрактивни възможности за преживяване на научните концепции, представяйки по уникален начин разнообразие от образи, обединявайки ги в различни визуални композиции, довеждащи зрителя до близки до реалността, а и надминавайки я контексти. Зрителите не са пасивни наблюдатели. „Способността на киното да създава уникално преживяване му придава непобедима сила като средство за преподаване“ [4].

#### **Характеристики на образователните видео кадри [по 4]**

Видео кадрите отразяват „физическата реалност, но я представят различно от обикновените човешки преживявания“. Видео кадрите притежават способността да задържат и насочват вниманието на зрителя, обучаемия. Техниките на обектива, движенията на камерата, ъглите на камерата, кадрирането на снимки и редактирането на филми могат да създадат вдъхновяващи образи, които отразяват явления, процеси и феномени, повече от реалистично.

„Близки снимки“ е техника, използвана за първи път от Д. У. Грифит. Те позволяват на обучаемия да „надникне“ в реалността по необичаен начин“ [4]. Тази техника създава възможност за зрителя-обучаем,

да види, да наблюдава, изследва и експериментира с нещо, което може да остане незабелязано в обикновен, ежедневен контекст. Видео кадрите в близък план поставят специфичен фокус, удебеляване, поставят в обектива на анимираната класна стая онова понятие или концепция, което има нужда от анализ, синтез и оценка.

„Дългите кадри“ създават възможност за зрителя да наблюдава образ в неговото действие. Това изображение се разглежда като „недостъпно за обикновеното човешко зрение“ [4]. Дългият кадър поставя поведението на образователните обекти, образи и изображения в по-широк контекст.

„Техниките за фокусиране могат да покажат физическа и научна реалност, каквато се вижда от човешкото око, или да я покажат по различен начин. Дълбокият фокус се отнася до фокусиране на всички части на сцената от най-близкия обект до най-отдалечения.“ [4]

Монтажът на видео кадрите обединява поредица от изображения в уникална последователност, предназначена да окаже специфични ефекти върху зрителя-обучаеми. Техниките за редактиране и монтаж създават възможност за наблюдателите на образователната продукция за кинематографично изживяване, което е уникално и оригинално. „Полученият поток от изображения създава зрителско изживяване, което надхвърля фактологичния запис на физическа и научна реалност“. [4] Монтажът на видео кадрите осигурява на зрителя преживяване, което рядко е възможно в образователната действителност. Той предлага силни, трайни образи, които често са изправени пред специфична дилема, разглеждана като значима за целите на обучението в конкретния урок или серия от уроци.

Силата на звука. Звукът включва диалог и музика. Актьорското изпълнение на участващите – обучаеми или професионалисти – обогатява драмата, хумора или сатирата на една сцена. Звукът има уникален потенциал за увеличаване на обучителните ефекти на филма, чрез афективното въздействие, което оказва върху зрителя.

### **Обектив в действие – продуциране на образователните видео кадри от обучаемите**

Основен фокус в арт анимираната класна стая ученикът. Неговата личност, познавателен, афективен и психомоторен потенциал се разглеждат като приоритетни, важни и значими. Основна задача на обучаващият, наречен в арт анимирания образователен процес „арт учител“, е така да планира и реализира обучението, че обучаваният да бъде стимулиран към самостоятелност в ученето, да бъде провокиран към уникалност в мисленето и поведението в процеса на обучение.

Приложението на образователните видео кадри в обучителен процес се предхожда от дългосрочно и краткосрочно планиране от страна на обучаващия, за постигане на образователни цели от по-висок порядък. [5] Това е и първата фаза от процеса по създаване на сложен креативен продукт (кратка видео продукция) от обучаваните, включени в арт анимиран образователен процес. В тази начална фаза, анализирайки държавните образователни стандарти, обучителят съставя план. Следва изработването на програма от дейности, свързани с конкретни урочни единици, за постигане на цели водещи до видим резултат. Фокусът на добрият арт учител е съсредоточен върху работата и постиженията на всеки един от учениците.

Втората фаза свързва отново с прогностична и планираща дейност на учителя, а именно формулиране на ясни, точни и конкретни критерии за оценка на постиженията на обучаемите. Степенуват се в нива на изпълнение, които се оповестяват и довеждат до знанието на всеки от обучаемите. Дефинирането на очакванията на учителя, свързани с качеството на резултата дава важна информация на учениците и подпомага самостоятелното им учене и лична академична организация на време и други ресурси.

Третата фаза е началото на същинската работа в арт анимираната класна стая. Обучителят подготвя кратка вдъхновяваща презентация, която цели повишаване на интереса и мотивацията на обучаваните, както и стимулирането им към действие. По време на тази фаза арт учителят изгражда мост между научното познание и неговото приложение, създава друг, различен и практичен смисъл, интегрирайки множество аналогии, асоциации, метафори и други.

Следващата, четвърта фаза от процеса по създаване, проектиране и продуциране на образователни кадри проектирани в арт анимираната класна стая предвижда групова и индивидуална работа на обучаващите се, включени в творческото предизвикателство да обмислят, планират, организират и продуцират оригинална композиция от творчески и идеен дизайн, да подберат и селектират учебно съдържание, да дискутират, предлагат, синтезират и оценят техническото изпълнение по създаването на кратката видео продукция с образователна цел. В груповата и индивидуалната работа обучаемите са стимулирани да решават дилеми, да вземат решения, да дават предложения, да зачитат чуждото мнение и да работят в екип по отношение на – влизане в роля, и неговото заснемане, динамика на кадъра и подбора на сценично пространство, синхронизация – образ и звук, обработката на кадрите за постигане на целите и крите-

риите заложи в началото на творческата работа и монтаж – техническо оформление, включени анимации, подбор на звукови и визуални ефекти и други.<sup>3</sup>

Предпоследната пета фаза предвижда осмисляне на придобитите знания, умения и преживявания. Обучаваните, подпомагани, фасилитирани и стимулирани от учителя преработват натрупаната в предходните фази информация, чрез включване в рефлексия и саморефлексия, специално планирана за приложение в арт анимиран обучителен процес [5] През последната, шеста фаза, наречена в научната литература диагностиращ етап учителят регистрира личните постижения на всеки един от учениците, създатели на кратки видео продукции.

#### Личен опит

Във Факултет по педагогика при Софийски университет „Св. Климент Охридски“ се планират и прилагат успешно формати на арт анимационния в образованието. Студенти от специалностите „Педагогика“ и „Неформално образование“ в дисциплини „Анимация и образование“ и „Драма, театър и анимация в образованието“ се стимулират към създаване на различни развиващи творчески продукти, не малка част от тях са образователни видеа, с различна тематична насоченост, постигащи целите на академичния курс.

В периода април-юни 2020г. бе проведена и държавна преддипломна практика на студент от специалност „Неформално образование“, със съдействието на Театър „Забавна наука“. Създаден бе кратък видео продукт със заглавие „Сценично химично шоу“<sup>4</sup>

Проведените интервюта с участващите обучаващи се генерират сериозен емпиричен ресурс, чийто анализ е обект на последваща научна разработка.

#### References:

1. Rasheva-Merdzhanova, Ya. Sinergeticheska filozofia na obrazovaniето. Sinergichno obrazovanie. Sinergeticheska estestvena pedagogika. 2017, Sofia, UI „Sv. Kl. Ohridski“.
2. Marteva-Simeonova, M. Populyarizirane na naukata v uchilishtna sreda. Psihologichni izsledvania, broj 15(2), 2012, str. 255-262.
3. Andersen, C. Learning in” as-if” worlds: Cognition in drama in education. Theory into practice, 43(4), 2004, p. 281-286.
4. Champoux, J. E. 1999. Film as a teaching resource. *Journal of management inquiry*, 8(2), 1999, p. 206-217
5. Vasileva, R. Art animatsia v obrazovaniето. Uchiteli i uchenitsi v dramatichno vzaimodeystvie, Sofia. 2020, UI „Sv. Kl. Ohridski“
6. Buchner, J. How to create Educational Videos: From watching passively to learning actively. *Open Online Journal for Research and Education*, 12(September), 1-10, 2018.
7. Luján-Mora, S. Creation of educational videos: tools and tips. In *Proceedings of the 4th International Conference on Education and New Learning Technologies (Edulearn 2012)*, 2012, p. 1601-1608.

#### (Endnotes)

1. Boychev, P. Nauka i Izkustvo: Istorija na vzaimno vdahnovenie. Trideset i devetata proletna konferentsia na Sayuza na matematitsite v Bulgaria. 2010
2. <https://research.uni-sofia.bg/xmlui/bitstream/handle/10506/338/39PK2010-Sience%26Art-PBoychev.pdf?sequence=1>
3. Bankova, D. Naukata i izkustvata v kulturno-obrazovaten sintez. KSI Transactions on KNOWLEDGE SOCIETY <http://tksi.org/SUB/papers/1-2/1-2-29.pdf>
4. Nikolova, M. Arhitektura na obrazovatelните video kadri proektirani v art animiran obuchitelen protses. Upravlenie i obrazovanie, kn.3/2020 (pod pechat), [http://www.conference-burgas.com/journal\\_mae.html](http://www.conference-burgas.com/journal_mae.html)
5. <https://www.youtube.com/watch?v=RvF4U-GZG1k> „Сценично химично шоу“